

Irena Grbac
Hrvatski prirodoslovni muzej (HPM)
Zoološki odjel
Demetrova 1
Zagreb

MDC
Ilica 44
Zagreb

Izveštaj o provedenoj matičnoj djelatnosti za prirodoslovlje u 2024. godini

1. Prirodoslovni muzej Rijeka PMRi _Rijeka

Prirodoslovni muzej Rijeka (PMRi) posjetile su 26.11.2024. godine dr. sc. Irena Grbac, muzejska savjetnica i matičarka 1. razine za prirodoslovlje i dr.sc. Martina Šašić Kljajo, muzejska savjetnica, obje iz Zoološkog odjela Hrvatskog prirodoslovnog muzeja (HPM). Održan je stručni sastanak s ravnateljicom PMRi dr.sc. Željkom Modrić Surina, matičarem 2. razine za prirodoslovlje muzejskim savjetnikom Marinom Kirinčićem, Borutom Kružićem, višim kustosom dokumentaristom i dr.sc. Boštjanom Surina, kustosom za botaniku. Kolege su nam pokazale prirodoslovne zbirke i stalni postav, te popratnu dokumentaciju.

Razlog ponovnog dolaska je pregled entomološke zbirke koja je smještena u čuvaonici na Pećinama. Zbirka sadrži oko 50 000 predmeta pohranjenih u entomološke kutije unutar metalnih ormara. U čuvaonici, za entomološki kao i ostali suhi biološki materijal, problematični su promjenjivi mikroklimatski uvjeti. Zbirka zahtjeva cjelovitu znanstvenu i stručnu obradu, determinaciju dijela zbirke, redeterminaciju i reviziju. S navedenim poslovima može se započeti nakon zapošljavanja kustosa entomologa. Napominjemo da se radi o vrlo vrijednoj muzejskoj prirodoslovnoj građi, koja među ostalima potencijalno sadrži tipski materijal te bi savjet svakako bio da se ovakav stručnjak i zaposli.

Osim toga pregledane su botaničke zbirke koje se besprijekorno vode i pune novoprikupljenim materijalom. Obzirom na postojeće zbirke i njihov rast, riječki prirodoslovni muzej ima premalo prostora i potrebu za adekvatnom čuvaonicom za pohranu biološkog materijala.

Zaključno, stanje prirodoslovne građe i popratne dokumentacije je dobro, međutim postoje problemi održavanja konstantnih mikroklimatskih uvjeta za suhu građu u vanjskoj čuvaonici na Pećinama, kao i nedostatak dodatnih kvadrata.

Druga lokaciju PMRi, Kaštel Zrinskih u Brodu na Kupi, posjećena je dan poslije, 27.11.2024. U stručnom obilasku i sastanku prisustvovali su kolege iz Rijeke; ravnateljica Željka Modrić Surina, Boštjan Surina, viši kustos za botaniku i višim kustos dokumentarist Borut Kružić, te muzejski savjetnik dr.sc. Draško Holcer i Irena Grbac, matičarka, oboje iz Zoološkog odjela HPM-a U Kaštelu Zrinskih otvoren je 2021 godine stalni postav i interpretacijski centar o prirodoslovlju doline Kupe i Gorskog kotara. U postavu je izloženo oko 500 preparata koji su izloženi u dobrim mikroklimatskim uvjetima, uglavnom unutar vitrina. Manjih problema ima oko nekih pokrovnih vitrina koje su propusne na prašinu, što će se popraviti.

Zaključno, Prirodoslovni muzej Rijeka zahtjeva adekvatniji i stalni prostor za čuvaonici, naročito za pohranu suhog biološkog materijala. Entomološka zbirka treba zaposlenog stručnjaka entomologa za kompletnu znanstvenu i stručnu reviziju te nastavak prikupljanja i obrade zavičajne entomofaune.

2. Muzej Slavonije_ Osijek

Muzej Slavonije u Osijeku posjetili su 20.11.2024. godine dr. sc. Irena Grbac, muzejska savjetnica i matičarka 1. razine za prirodoslovlje, Dražen Japundžić, muzejski savjetnik geolog i dr.sc. Vlatka Mičetić Stanković, viša kustosica entomologinja, svi iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja (HPM). Sastanak je održan s kolegicom Sanjom Vidović, muzejskom savjetnicom i voditeljicom prirodoslovnih zbirki. Razmotreni su svi aspekti prirodoslovne građe: struktura zbirki, stanje dokumentacije, prostorni i klimatski uvjeti smještaja te aktualne potrebe.

Muzej Slavonije vodi brigu o 17 prirodoslovnih zbirki, koje su 2016. godine reorganizirane prema novoj sistematizaciji. Time su objedinjene i redefinirane prethodne četiri zbirke: Botanička, Zoološka, Geološko-paleontološka i Mineraloško-petrografska. Biološka građa organizirana je u 12 zbirki koje pokrivaju zoologiju, botaniku i prirodoslovna učila. Geološko-paleontološka građa (uključujući minerale i stijene) organizirana je u 5 zbirki. Zbirke su inventirane i unesene i u informacijski sustav M++.

Prirodoslovna građa Muzeja Slavonije pohranjena je u skladišnom prostoru u osječkoj Tvrđi. Prostor je fizički izdvojen, i ne ispunjava osnovne uvjete za čuvanje prirodoslovne građe: nema kontrole mikroklimatskih uvjeta (temperatura, vlaga), sustavne zaštite od štetnika, nisu osigurani adekvatni sigurnosni i tehnički uvjeti. Ukratko, prostor nije specijaliziran za građu ovakvog karaktera. Građa je organizirana i pohranjena u zatvorenim ormarima i ladicama, no zbog loših uvjeta postoji povećan rizik za očuvanje entomološke, botaničke i osjetljive geološke građe.

Zaključno, treba hitno razmotriti mogućnosti poboljšanja uvjeta u skladištu u Tvrđi (mikroklima, sigurnost, kontrola štetnika) i planirati dugoročno rješenje – smještaj građe u specijalizirani muzejski depo. Dalje, treba planirati i napraviti determinaciju i redeterminaciju bioloških predmeta koji nisu determinirani, u suradnji sa stručnjacima za pojedine skupine.

Također, pri tomu provesti primjerenu primarnu zaštitu entomološke građe, te izdvojiti materijal koji je propao.

3. Narodni muzej Zadar_Prirodoslovni odjel

U okviru redovitih aktivnosti matične djelatnosti za područje prirodoslovlja, 26. 11. 2024. godine obavljen je stručni posjet Prirodoslovnom odjelu Narodnog muzeja Zadar. Posjet su realizirale dr. sc. Irena Grbac, muzejska savjetnica i matičarka 1. razine za prirodoslovlje, te dr. sc. Vlatka Mičetić Stanković, viša kustosica entomologinja, obje iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu. Održani su sastanci s voditeljicom Odjela dr.sc. Snježanom Vujčić Karlo, muzejskom savjetnicom.

Prirodoslovni odjel smješten je u prostoru Kneževe palače u Zadru, gdje su čuvaonice, uredi i izložbeni prostor. Prirodoslovna građa sadrži gotovo 34 000 predmeta, organizirane su u 27 zbirki. Građa je inventirana i digitalizirana. Zbirke su u većem dijelu pohranjene u zatvorene ormare i kutije uz zaštitu od prašine, svjetla i mehaničkih oštećenja. Prostorni i mikroklimatski uvjeti zadovoljavaju osnovne zahtjeve za čuvanje. Cijeli Prirodoslovni odjel treba preuređenje prostora koji bi bio u kontekstu s velikim trudom i radom voditeljice odjela i ostalih zaposlenika. Nadalje, ako se planira opstanak prirodoslovnih zbirki i razvoj prirodoslovlja onda su potrebna ulaganja u proširenje stručnog prirodoslovnog kolektiva, terensko prikupljanje i ulaganja u prostor i opremu. Tijekom posjeta pregledane su sve zoološke i geološka zbirka, koje su primjereno vođene i dokumentirane. Dokumentacija Prirodoslovnog odjela vodi se u tiskanom i digitalnom obliku, i redovito i kontinuirano ažurira. Osim toga, priređuju se i povremeno izložbe prirodoslovne građe. Zbirke Prirodoslovnog odjela imaju značajan regionalni i nacionalni i potencijal te predstavljaju vrijedan izvor za istraživanje bioraznolikosti šireg zadarskog područja. Posebno se ističu entomološka zbirka i malakološka zbirka. U zaključku, Prirodoslovni odjel Narodnog muzeja Zadar, unatoč prostornim i kadrovskim ograničenjima, uspješno održava kontinuitet rada na zaštiti, obradi i prezentaciji prirodoslovnih zbirki te predstavlja važnu ustanovu za očuvanje prirodoslovne baštine Dalmacije.

4. Muzej Sveti Ivan Zelina _ prirodoslovna zbirka

Muzej Sveti Ivan Zelina na privremenoj lokaciji posjetila je 3.12.2024. godine dr. sc. Irena Grbac, matičarka 1. razine za prirodoslovlje. Održan je sastanak s ravnateljicom i muzejskom savjetnicom Romanom Mačković. Matična zgrada muzeja se obnavlja uključujući novi stalni postav. Geološka građa (prirodoslovna zbirka) na pohrani je i determinaciji u HPM-u te se može uključiti u novi postav.

Dr. sc. Irena Grbac, muzejska savjetnica

Matičarka 1. razine za prirodoslovne muzeje i zbirke RH